

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Theologische Vorlesungen - Cod. Ettenheim-Münster 169

[S.l.], [17. Jahrh.]

Praeludium

[urn:nbn:de:bsz:31-114310](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-114310)

TRACTATUS
VINDVS.

De virtutibus Moralibus et
Theologicis, earumq; oppositis

Prælatia s^m
De affectibus sine passionibus
Appetitus sensitivi.

Nota 1. Inter quinque sensus externos, et sensum
eodem internum, atq; imaginationem & alias in hōie
potentias interiores, dividuntur in apprehensivas
sive cognoscitivas, et appetitivas, apprehensiva alia
sunt rationales, ut intellectus, alia sensitiva ut cogita
tiva et estimativa. appetitiva alia dicuntur appetitus
rationalis, ut voluntas, alia in inferiori rōie dicuntur
appetitus concupisibilis et irascibilis, et in his duobus
sunt passionēs, sive turbationes, et affectiones
sive affectus, et motus animi, q̄ a gratia p̄dūq;
catur.

Nota 2. affectum animi ē actum, quo appetitus
approbat vel repudiat, bonum vel malum sibi
oblatur ita valeat: ^{Appetitus} ~~Appetitus~~ autem definitur affectus

178
Et actum appetitus cum passione corporis coniunctu
et q' efficiat passio rer. passio sem lu. definitur
motum virtutibus appetitibus sensibilibus ob imagina
tionem boni vel mali, id est motum quo bonum
per imaginationem appetitur ut conveniens
expetitur, et malum imaginatione estimatum
velut noxium repudiatu.

Nota tertio passiones dupliciter dividi.

Dividuntur 1. ex obiecto id est ex bono et malo:
alia n. consistunt in appetitibus prosecutione, q'
sunt versate circa bonum: alia consistunt in
fuga quadam et detestatione, nimirum q' versan
tur circa malum, ut recte S. Thomas 1. 2. d.
q. 23.

Dividuntur 2. ex subiecto, nam q' sunt passiones
sive in prosecutione, sive in fuga consistunt sunt
in appetitu sensitivo concupiscibili alia in irasci
bili, in concupiscibili sunt sex: amor, aviditas,
desiderium, seu concupiscentia, abominatio, detesta
tio, tristitia sine dolore. in irascibili sunt quinque:
spes, desperatio, audacia, timor, ira. et sic sunt
undecim passiones ut recte S. Thomas 1. 2. d.
q. 23 et Valentia: 4. 2. d. 3 q. 1. et ^{1. 2. d.} 3
moralium

+

Amor uersatur circa bonum absolute. concupiscentia seu est desiderium uersatur circa bonum, quatenus futurum est et obtinendum. Si delectatio seu gaudium uersatur circa ^{bonum} ~~malum~~ absolute. abominatio circa malum absolute. abominatio circa malum ut futurum et possibile. tristitia seu dolor circa malum quatenus iam instat uel uergat praesens. et sic sex passiones appetitus concupiscentis sunt circa bonum prosequendum uel malum declinandum, quatenus est difficile et arduum; passiones autem appetitus sensitivi irascibilis uersantur circa bonum uel malum, ut est difficile et arduum ad obtinendum uel uitandum. nam si bonum futurum sit et nondum obtentum, uel aestimatur possibile uel impossibile ad obtinendum; si possibile tunc excitat in irascibili duos motus profectionis, nimirum spem quae bonum difficile respicit tanquam finem, et audaciam quae contemnit difficultates ad media progreditur, quae conuincunt ad fare bonum consequendum. Si autem bonum difficile aestimatur impossibile ad consequendum, oritur motus desperationis. Si autem malum difficile uitatum est, iam praesens excitat iram, qua impellimur ad uindictam malum iam acceptum rependendo uicissim aliud malum. denique si malum difficile uitatum nondum praesens sit, sed futurum, exci-

labor timor, q̄ est passio ḡtraria audacia.

119

Nota q̄ aporem dicitur in amorem amicitiae et
concupiscentia. amor amicitia dicitur quando appe-
titur in ^{bono} ~~malum~~ sine amicum fertur. secundum
se ipsum et tanquam in terminum et hoc amore
contrahitur amicitia honesta. amor concupiscentia
sed et in bonum non secundum se sed ut alteri
applicatum est et hoc amore contrahitur amicitia utilitatis
sive delectabilis. diuidua est ap̄i et theologo
amorem in amorem concupiscentia, quo quis sibi
bonum obiectum ut gratiam sibi approbat, et amo-
rem desiderij qui est actus quo quis sibi aut alte-
ri in nulli bono absque fetore et expectatum.
diuidua deniq̄ amore in affectum et effectum.

Nota 5. odium dicitur in odium abominacionis
sive fuge et in odium inimicia, odium abomi-
nacionis pro obiecto nunquam est nisi malum pro
ut malum late est odium aut ^{inimicia} quibus
lumen malum ipsi malum videtur etiam habere pro
obiecto fere aliquod malum illud nimirum q̄
conipit esse in seo ut res mala aliquod probet
malum

Proleptia

De habitibus qui sunt
principia actuum humanorum?

Nota. habitus hic accipi ut significat quandam
rei perfectionem accidentalem natura sua durabilem

et difficulter amissibilem p quam res certo quodam
modo bene se habeat vel male. sine spectetur natura
rei sine ipsius operatio ita ex S. Thom. et Arist.
Valen. et Arist. bene quidem p bonos habitus male
p prauos.

Nota 2. habitum. Et qualitatem et quidem determinatam
naturam speciem qualitatis nimirum primam nam
ead qualitatis proprie consistit in propria modo
et determinatione accidentali substantie.

Nota 3. omnem habitum in uniuersum habe
re ordinem ad operationem sine ex quo fit in
ipsa natura substantia (sicut gratia gratificans
et in essentia anima) saltem mediate refertur
ad operationem cum dicitur natura fit p operatio
nem et primum principium operationis sine fit
in aliqua potentia substantia tunc hinc
oriatur ordinem ad operationem.

Nota 4. habitus ueritatis et p se concurrere effectiue
ad actus non quidem ut causas parciales unius
eius, qui equiuocatur, sed tanquam perfectiones
quasdam quae complent ipsam uiam actiuam
potentialem.

Nota 5. in anima esset habitum qui illa
disponit ad naturam superiorem ipse est diuina
uicij effectiue participat p gratiam gratifican
tem.

Nota 6. in intellectu est quorundam habitus, ead

+
 E quae est indeterminata ad plura et diuersa fine,
 ut se habet ad, maxime vero uoluntas est sub
 rationem habituum cum sit imprimis indifferens
 ad multa bona in parte.

Nota quod est triplex est habitus naturalis
 quibusdam et infusus, natus sunt, qui sunt nature
 ipsi generati, qui remote disponunt ad operationem
 numerum illi, qui complexionem individui huius
 sequuntur sicut per complexionem est uerba, sic scilicet
 sunt magis aut magis apti ad intelligendum imo
 etiam ad sectandam hanc uel illam uirtutem.
 acquisiti sunt, qui generantur consuetudine et per
 nos utrosque producantur, quia ex similibus
 operationibus habitus fiunt, et post exercitum
 aliquorum actum augentur. infusi sunt, qui non
 habent diuinitatem communicantur, et hi sunt dupli-
 ces, quidam dicuntur infusi per se quia sunt super-
 natus secundum se non possunt a nobis generari
 et, sed eos diuino ^{munere} accipiuntur. alij dicuntur
 infusi per accidens, qui possunt quidem per actum
 hominis acquiri, tamen diuinitatem in funduntur quod
 per uult illos sine opera causa generata producere
 tamen habitus sunt. Huius doctrina theologica,
 illis uero momento infusa quam nobis multo et
 continuo studio acquirimus.